

A fonológiai tudatosság dinamikus mérése az első osztályban

Jordanidisz Ágnes¹ – Mihály Orsolya²

¹Hátország Egyesület / NILD Hungary, ²Áldás Utcai Általános Iskola

¹ajordanidisz@gmail.com, ²sakisro@freemail.hu

A fonológiai tudatosság egyrészt metanyelvi tudatosság (Lőrík 2006), másrészt „intuitív analízáló képesség” (A. Jászó 2006:269). Számos kutatás kimutatta már, hogy a fonológiai tudatosság olvasástanulás előtti szintje előre jelzi az írott nyelv elsajátításának sikerességét (Bradley és Bryant 1983, Caravolas 2012). Éppen ezért, egyre inkább helyet kapnak a fonológiai tudatosság működését vizsgáló eljárások az iskolakezdést megelőző szűrésekben. Többen érvelnek amellett, hogy a dinamikus módon felvett fonológiai tudatosság tesztek jobb előjelzői a későbbi olvasási sikerességnek, mint a statikus tesztek (Bridges, Catts és Diane 2011). Cunningham és Carroll dinamikus mérése például a fonématorlást és a szegmentálást vizsgálja (2011, 2014).

A jelen kutatásnak két fő kérdése volt: (1) Informatívabb-e a dinamikus mérés a statikus mérésnél? (2) Milyen kapcsolatban van a fonématorlás az írott nyelv elsajátításával? Hipotézisünk szerint a dinamikus mérés segít a problémátípusok szétválasztásában, továbbá, a fonématorlás művelete is kimutathatóan fejlődik az olvasás hatására.

A kutatásban 32 fő ép intellektusú, ép hallású, és hasonló szociális háttérrel rendelkező 6-7 éves iskolakezdő, ugyanabba az osztályba járó gyermek vett részt. A bemeneti és az év végi kontroll mérésnél minden gyermekkel felvettük a Fonológiai Tudatosság Dinamikus mérését, ami a Fonológiai Tudatosság Teszt (Jordanidisz Ágnes 2010) szótag- és fonématorlást tartalmazó szubtesztjének dinamikus változata, melyben feladatonként nemcsak 0 vagy 1 pont adható a gyermekeknek, hanem a segítség meghatározott mértékétől függően 0-5 pont. A statikus mérés eredménye a segítségadás nélküli pontszám.

A kutatás eredménye szerint szignifikáns különbség található a statikus és a dinamikus mérés között ($t=5,959$, $p>0,001$). Azaz, meghatározott segítségadással (pl. a feladat tagoltabb megismétlésével) jobban teljesítenek a gyermekek. A dinamikus méréssel így elkülöníthető a figyelmi és az egyéb kognitív és nyelvi nehézség egymástól. Másik hipotézisünk is beigazolódtott: a kontroll-mérés eredménye szignifikánsan jobb volt a bemeneti mérésnél ($t=-3,622$, $p=0,001$).

A kutatás eredménye szerint magyar nyelven is jól alkalmazható a dinamikus mérés a fonológiai tudatosság vizsgálatánál.